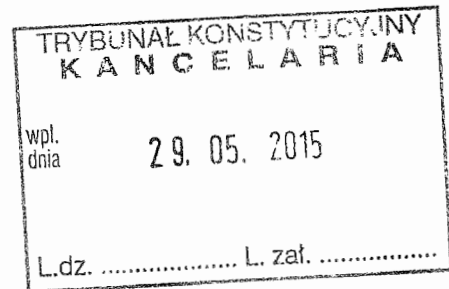

PG VIII TK 56/14
(SK 25/14)

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

W związku ze skargą konstytucyjną M S. o stwierdzenie niezgodności art. 618 § 1 pkt 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 ze zm.) w zw. z art. 29 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (jednolity tekst: Dz. U. z 2014 r. poz. 635 ze zm.) i § 14 ust. 4 pkt 2 oraz § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (jednolity tekst: Dz. U. z 2013 r. poz. 461), z art. 64 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 w zw. z art. 92 ust. 1 w zw. z art. 2 oraz z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 w zw. z art. 92 ust. 1 w zw. z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej

- na podstawie art. 33 w zw. z art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.) -

przedstawiam następujące stanowisko:

na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym postępowanie podlega umorzeniu, ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej M S. (dalej: Skarżąca) z dnia 4 marca 2014 r. zarzucono niezgodność art. 618 § 1 pkt 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 ze zm.; dalej: k.p.k.) w zw. z art. 29 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (jednolity tekst: Dz. U. z 2014 r. poz. 635 ze zm.; dalej: ustawa – Prawo o adwokaturze) i § 14 ust. 4 pkt 2 oraz § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (jednolity tekst: Dz. U. z 2013 r. poz. 461; dalej rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości), z art. 64 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 w zw. z art. 92 ust. 1 w zw. z art. 2 oraz z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 w zw. z art. 92 ust. 1 w zw. z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Skarga konstytucyjna złożona została na tle następującego stanu faktycznego i prawnego.

Sąd Najwyższy, postanowieniem z dnia lipca 2013 r., sygn. akt , ustanowił Skarżącą obrońcą z urzędu A W., skazanego w sprawie o sygn. Sądu Okręgowego w B i zlecił jej zbadanie akt tego postępowania, a następnie opracowanie wniosku o jego

wznowienie, bądź przedstawienie opinii o braku ku temu podstaw. W dniu września 2013 r. Skarżąca sporządziła opinię o braku podstaw do podjęcia wymienionego postępowania i wniosła o przyznanie jej wynagrodzenia za czynności wykonane w charakterze obrońcy z urzędu. Postanowieniem z dnia listopada 2013 r. Sąd Najwyższy zasądził od Skarbu Państwa na rzecz Skarżącej kwotę zł, w tym 23% podatku VAT, tytułem wynagrodzenia za sporządzenie opinii o braku podstaw do wznowienia postępowania w sprawie skazanego A W. W uzasadnieniu postanowienia Sąd Najwyższy wskazał, że rozstrzygnięcie to wydał działając z mocy art. 618 § 1 pkt 11 k.p.k. oraz art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze i § 14 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Zdaniem Skarżącej, przepisy stanowiące podstawę rozstrzygnięcia w jej sprawie, powołane przez Sąd Najwyższy, a nadto niepowołane, ale będące w istocie także jego podstawą przepisy § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu oraz art. 29 ust. 2 ustawy – Prawo o adwokaturze, naruszają, potwierdzone w Konstytucji RP, jej prawa podmiotowe, a w szczególności prawo do sądu, gwarantowane przez art. 45 ust. 1 oraz prawo do wynagrodzenia, chronione przez art. 64 ust. 1 ustawy zasadniczej.

Za źródło naruszenia tych praw Skarżąca uznała nieprawidłowo skonstruowaną, a przez to niezgodną z art. 92 ust. 1 Konstytucji, delegację ustawową, zawartą w art. 29 ust. 2 ustawy – Prawo o adwokaturze, upoważniającą Ministra Sprawiedliwości do określenia, w drodze rozporządzenia, szczegółowych zasad ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów

nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu oraz samo rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości, będące skutkiem jej wykonania.

Skarżąca podniosła, że rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu wydane zostało na podstawie dwóch przepisów upoważniających, zawartych w ustawie – Prawo o adwokaturze. Zdaniem Skarżącej, pierwsza z delegacji, zawarta w art. 16 ust. 2 i 3 wymienionej ustawy, nie budzi wątpliwości co do zgodności z wymogami określonymi w art. 92 ust. 1 Konstytucji. Natomiast druga z nich, wynikająca z art. 29 ust. 2 ustawy – Prawo o adwokaturze, standardów konstytucyjnych nie spełnia, w szczególności przez to, że nie zawiera żadnych wytycznych co do wysokości wynagrodzenia z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, wskazujących czynniki, które powinny być brane pod uwagę przy określaniu stawek minimalnych za te czynności. Brak tych wytycznych spowodował, że Minister Sprawiedliwości, w § 19 pkt 1 rozporządzenia z dnia 28 września 2002 r., w sposób arbitralny ustalił, że koszty nieopłaconej pomocy prawnej ponoszone przez Skarb Państwa obejmują opłatę w wysokości nie wyższej niż 150 % stawek minimalnych, o których mowa w rozdziałach 3-5 tego rozporządzenia. W ocenie Skarżącej, wskazana górna granica wynagrodzenia nie znajduje żadnego odzwierciedlenia w upoważnieniu ustawowym, odwrotnie niż ma to miejsce w przypadku wynagrodzenia za pomoc prawną świadczoną przez adwokata z wyboru, gdzie art. 16 ust. 2 ustawy – Prawo o adwokaturze jednoznacznie określa jego górną granicę jako sześciokrotność stawki minimalnej. W rezultacie tak skonstruowanego upoważnienia ustawowego, zdaniem Skarżącej, Ministrowi Sprawiedliwości pozostawiona została pełna swoboda regulacyjna, z której skorzystał, naruszając przy tym prawa i wolności obywatelskie.

Kontynuując swój wywód dotyczący naruszenia art. 92 ust. 1 Konstytucji poprzez nieprawidłowe sformułowanie ustawowego upoważnienia do wydania

rozporządzenia, Skarżąca zwróciła uwagę na kwestię dopuszczalności powołania tego przepisu jako wzorca kontroli zainicjowanej skargą konstytucyjną. Odwołując się w tym względzie do orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, Skarżąca stwierdziła, że Trybunał dopuszcza możliwość kontroli w ramach skargi konstytucyjnej relacji między ustawą a rozporządzeniem przez pryzmat art. 92 ust. 1 Konstytucji, „jeśli tylko skarżący określi sposób uszczuplenia sfery praw i obowiązków wynikający z wykroczenia treści rozporządzenia poza zakres treści ustawy”. Dlatego też Skarżąca połączyła zarzut naruszenia art. 92 ust. 1 Konstytucji z naruszeniem prawa do sądu, które gwarantuje art. 45 ust. 1 ustawy zasadniczej oraz prawa do wynagrodzenia, chronionego przez art. 64 ust. 1 Konstytucji.

Uzasadniając te zarzuty, Skarżąca podniosła, iż powołany przez nią w skardze konstytucyjnej, jako wzorzec kontroli, art. 45 ust. 1 Konstytucji gwarantuje prawo do sądu także w tym znaczeniu, że <<[s]ąd rozpoznający sprawę musi mieć możliwość "sprawiedliwego rozpoznania sprawy">>. Według Skarżącej, przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości, w zaskarżonym zakresie, możliwości takiej nie dają, co jest skutkiem arbitralnego ustalenia zbyt wąskich granic dla sądów przy orzekaniu w przedmiocie wynagrodzenia przyznawanego adwokatom występującym z urzędu. Minister Sprawiedliwości wprowadził bowiem bardzo niskie stawki minimalne, a równocześnie „niezwykle wąsko określił granice, jeżeli chodzi o możliwość orzeczenia wyższego wynagrodzenia”.

Z kolei, jeśli chodzi o zarzut naruszenia art. 64 ust. 1 Konstytucji, Skarżąca wskazała, że wynagrodzenie adwokatów z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu należy do kategorii praw majątkowych, które podlegają ochronie konstytucyjnej, przewidzianej w powołanym przepisie. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości określa stawki minimalne opłat za czynności adwokackie w sposób dowolny i na bardzo niskim poziomie, bez uwzględnienia, „że sprawy prowadzone z urzędu mogą cechować się

diametralnie różnym stopniem trudności”. Zdaniem Skarżącej, uregulowanie kwestii dotyczących przyznawania wynagrodzenia adwokatom z tytułu pomocy prawnej świadczonej z urzędu, jakie przewidują zaskarżone przepisy rozporządzenia, nie zapewnia należytej ochrony tego prawa majątkowego i dlatego jest niezgodne z art. 64 ust. 1 Konstytucji.

W ocenie Skarżącej, przedstawioną argumentację wspiera dodatkowo porównanie granic sędziowskiej swobody orzekania w przypadku wynagrodzenia przyznawanego z tytułu pomocy prawnej świadczonej z urzędu z jej granicami w przypadku takiej pomocy świadczonej z wyboru. W pierwszym mianowicie przypadku Minister Sprawiedliwości, w wydanym na podstawie wadliwej delegacji ustawowej rozporządzeniu, w sposób arbitralny ustanowił tę granicę na poziomie 150 % stawki minimalnej. W drugim natomiast ustawodawca określił tę granicę w akcie rangi ustawowej na poziomie 600% stawki minimalnej, uznając, „że w zbliżonych, acz odrębnych sytuacjach należy przyznać sądom znacznie szersze kompetencje”.

Zdaniem Skarżącej, zaskarżony § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra - Sprawiedliwości, wyznaczający górną granicę wynagrodzenia adwokatów z tytułu pomocy prawnej udzielonej z urzędu, narusza również art. 31 ust. 3 Konstytucji. Przepis ten stanowi bowiem, że wszelkie ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych praw i wolności mogą być ustanawiane tylko w ustawie. Tymczasem, w ustawie – Prawo o adwokaturze, ustawodawca nie zawarł żadnych przepisów wyznaczających kierunek i sposób uregulowania kwestii dotyczącej kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, pozostawiając tę problematykę do kompetencji Ministra Sprawiedliwości. Takie postąpienie ustawodawcy naruszyło, w ocenie Skarżącej, wskazany przepis ustawy zasadniczej.

Podsumowując swoje wywody, Skarżąca stwierdziła, że wadliwe, bo nieznajdujące oparcia w ustawowych wytycznych, rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości niezwykle wąsko zakreśliło granice orzekania w zakresie

prawa majątkowego, jakim jest prawo do wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną z urzędu. Uniemożliwia to sądom podjęcie „trafnej decyzji w ramach sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP”, podczas gdy rozstrzygając kwestię wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną z urzędu powinny one mieć możliwość jego przyznania w wysokości odpowiadającej okolicznościom sprawy.

Działając na podstawie art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.; dalej: ustawa o TK) oraz art. 16 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity: Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.) udział w postępowaniu zgłosił Rzecznik Praw Obywatelskich.

W przedstawionym stanowisku Rzecznik Praw Obywatelskich poparł zarzuty i argumentację Skarżącej, w zakresie, w jakim domaga się ona stwierdzenia przez Trybunał Konstytucyjny, że art. 29 ust. 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze w zw. z § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu jest niezgodny z art. 45 ust. 1 i art. 64 ust. 1 w zw. z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP.

Przedmiotem skargi konstytucyjnej w niniejszej sprawie Skarżąca uczyniła przepisy powołane przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia listopada 2013 r., sygn. akt , to jest art. 618 § 1 pkt 11 k.p.k., art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze oraz § 14 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Przepisy te mają następujące brzmienie:

„Art. 618. § 1. Wydatki Skarbu Państwa obejmują w szczególności wypłaty dokonane z tytułu:

(...)

11) nieopłaconej przez strony pomocy prawnej udzielonej z urzędu przez adwokatów”.

„Art. 29. 1. Koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu ponosi Skarb Państwa.”.

„§ 14. 4. Stawki minimalne wynoszą:

2) za sporządzenie opinii o braku podstaw wniosku o wznowienie postępowania, za sporządzenie opinii o braku podstaw do wniesienia kasacji oraz braku podstaw do stwierdzenia nieważności orzeczenia w postępowaniu karnym – 360 zł”.

Oprócz powyższych przepisów, za podlegające zaskarżeniu, jako będące podstawą orzeczenia w jej sprawie, Skarżąca uznała nadto art. 29 ust. 2 ustawy – Prawo o adwokaturze oraz § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r., które brzmią następująco:

„Art. 29. 2. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Naczelnej Rady Adwokackiej, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady ponoszenia kosztów, o których mowa w ust. 1, z uwzględnieniem sposobu ustalania tych kosztów, wydatków stanowiących podstawę ich ustalania oraz maksymalnej wysokości opłat za udzieloną pomoc.”.

„§ 19. Koszty nieopłaconej pomocy prawnej ponoszone przez Skarb Państwa obejmują:

1) opłatę w wysokości nie wyższej niż 150 % stawek minimalnych, o których mowa w rozdziałach 3-5 (...).”.

Poddanie przedstawionej skargi konstytucyjnej ocenie merytorycznej wymaga uprzedniego rozważenia kwestii formalnych, związanych z zakresem i dopuszczalnością jej rozpoznania przez Trybunał Konstytucyjny.

Zgodnie z art. 79 Konstytucji, skargę może wnieść każdy, czyje prawo lub wolność konstytucyjna zostały naruszone. Z kolei, w myśl art. 46 ust. 1 ustawy o TK, skarga konstytucyjna może być wniesiona po wyczerpaniu drogi prawnej, o ile droga ta jest przewidziana, w ciągu 3 miesięcy od doręczenia skarżącemu prawomocnego wyroku, ostatecznej decyzji lub innego ostatecznego rozstrzygnięcia.

W swoim bogatym orzecznictwie, Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie podkreślał, że skarga konstytucyjna jest szczególnym środkiem ochrony konstytucyjnych wolności i praw. Ma ona gwarantować, że obowiązujące w systemie prawa akty normatywne nie będą stanowiły źródła ich naruszeń. Przedmiot skargi konstytucyjnej determinuje wymogi formalne, których spełnienie jest konieczne do stwierdzenia dopuszczalności skargi konstytucyjnej. Zgodnie z art. 47 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK, skarga powinna zawierać wskazanie, jakie konstytucyjne wolności lub prawa i w jaki sposób – zdaniem skarżącego – zostały naruszone. Konieczność precyzyjnego określenia przez skarżącego naruszonych praw lub wolności wynika wprost z zasady wyrażonej w art. 66 ustawy o TK, w myśl której Trybunał orzekając jest związany granicami skargi. Konsekwencją tego unormowania jest, z jednej strony – nałożenie na skarżącego obowiązku przedstawienia wzorca kontroli kwestionowanych przepisów, z drugiej zaś – niemożność zastąpienia w tym zakresie skarżącego przez działający z własnej inicjatywy Trybunał Konstytucyjny. Należy jednocześnie podkreślić, że prawidłowe wykonanie tego wymogu polega nie tylko na wskazaniu przepisów konstytucyjnych – w ocenie skarżącego – naruszonych zakwestionowaną regulacją, ale również na uprawdopodobnieniu postawionych zarzutów niekonstytucyjności (zob. postanowienie TK z dnia 29 września 2011 r., sygn. akt Ts 101/11, OTK ZU nr 1/B/2012, poz. 133).

Sformułowanie zarzutu naruszenia wolności lub prawa, a także jego uzasadnienie, jest niezbędnym warunkiem nadania skardze dalszego biegu, czyli przyjęcia skargi konstytucyjnej do merytorycznego rozpoznania. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego, właściwa realizacja obowiązku wynikającego z treści art. 47 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK, to jest wskazania naruszonego konstytucyjnego prawa lub wolności, jak też sposobu tego naruszenia, „polegać winna zarówno na wskazaniu, które z przysługujących skarżącemu wolności lub praw doznały uszczerbku wskutek zastosowania kwestionowanej regulacji, jak i na uzasadnieniu zarzutu jej niezgodności z konkretnie wskazanymi unormowaniami konstytucyjnymi” (postanowienie TK z dnia 16 listopada 2001 r., sygn. akt Ts 148/01, OTK ZU nr 2/B/2002, poz. 154). Nie chodzi przy tym o zarzut jakiegokolwiek niezgodności, ale o wskazanie sposobu, w jaki kwestionowany przepis narusza unormowania konstytucyjne, stanowiące podstawę podmiotowych praw skarżącego. W postanowieniu z dnia 25 października 1999 r. w sprawie SK 22/98 (OTK ZU nr 6/1999, poz. 122), Trybunał Konstytucyjny wskazał, że zarzut naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw powinien być dostatecznie skonkretyzowany przez skarżącego zarówno pod względem podmiotowym, jak i przedmiotowym. Skargi konstytucyjnej nie można bowiem opierać na generalnie ujętym i nieskonkretyzowanym zarzucie naruszenia Konstytucji, bez jakiegokolwiek nawiązania do wprowadzonych drogą interpretacji orzeczniczej reguł i wartości konstytucyjnych (zob. wyrok TK z dnia 18 maja 2004 r., sygn. akt SK 38/03, OTK ZU nr 5/A/2004, poz. 45).

Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie podkreślał w swoim orzecznictwie, że wniesienie skargi dopuszczalne jest tylko w sytuacji, w której do naruszenia konstytucyjnych praw lub wolności doszło na skutek wydania rozstrzygnięcia w sprawie skarżącego, przy czym naruszenie to wynika z zastosowania przez orzekające w sprawie organy przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, który jest sprzeczny z Konstytucją (zob. postanowienia TK: z dnia 4 stycznia

2007 r., sygn. akt Ts 101/06, OTK ZU nr 3/B/2007, poz. 120; z dnia 5 września 2006 r., sygn. akt Ts 130/06, OTK ZU nr 1/B/2007, poz. 53; z dnia 19 grudnia 2001 r., sygn. akt SK 8/01, OTK ZU nr 8/2001, poz. 272). Innymi słowy, naruszenie praw lub wolności konstytucyjnych, których ochrony skarżący chce dochodzić w trybie skargi konstytucyjnej, ma być efektem niekonstytucyjnej treści przepisu zastosowanego przy rozpatrywaniu sprawy skarżącego, nie zaś wynikać z niewłaściwego zastosowania tego przepisu przez orzekające w sprawie organy. Trybunał Konstytucyjny nie pełni funkcji kolejnej instancji odwoławczej ani też nie bada zgodności z prawem i słuszności podjętych przez orzekające organy rozstrzygnięć. Celem skargi jest usunięcie z systemu prawa niekonstytucyjnego przepisu, którego stosowanie skutkuje naruszeniem chronionych konstytucyjnie praw lub wolności.

W postanowieniu z dnia 19 października 2004 r. (sygn. akt SK 13/03, OTK ZU Nr 9/A/2004, poz. 101) Trybunał Konstytucyjny podkreślił z kolei, iż do zasadniczych przesłanek dopuszczalności występowania ze skargą konstytucyjną należy uczynienie jej przedmiotem przepisów (ustawy lub innego aktu normatywnego) wykazujących podwójną kwalifikację. Będąc podstawą prawną ostatecznego orzeczenia wydanego w sprawie skarżącego przez sąd lub organ administracji publicznej, muszą one prowadzić jednocześnie do naruszenia wskazywanych przez skarżącego konstytucyjnych wolności lub praw.

Analizując problem podważenia w skardze zgodności z Konstytucją podstawy prawnej ostatecznego orzeczenia wydanego wobec skarżącego, należy zwrócić uwagę, że za taką podstawę mogą być uznane tylko te przepisy, które wyrażają normy prawne bezpośrednio określające sytuację prawną skarżącego w chwili wydania ostatecznego orzeczenia. Konieczną przesłanką skargi jest więc wykazanie przez skarżącego związku pomiędzy kwestionowanym unormowaniem a ostatecznym orzeczeniem, z którego wydaniem wiąże skarżący zarzut naruszenia jego praw. Trybunał Konstytucyjny jest

każdorazowo zobligowany do ustalenia, czy w świetle zarzutów skargi konstytucyjnej kwestionowany akt normatywny w istocie stanowił podstawę orzeczenia, w związku z którym skarżący powołuje się na ochronę swoich konstytucyjnych wolności lub praw (zob. też postanowienie TK z dnia 15 lipca 2002 r., sygn. akt Ts 5/02, OTK ZU nr 3/B/2002, poz. 215).

Kwestionowane przez skarżącego przepisy, będąc podstawą ostatecznego orzeczenia sądu lub organu administracji publicznej, powinny stanowić jednocześnie bezpośrednie źródło naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw skarżącego. Innymi słowy, to w normatywnej treści kwestionowanych przepisów upatrywać należy przyczyny niedozwolonej – w świetle unormowań konstytucyjnych – ingerencji w sferę gwarantowanych praw podmiotowych skarżącego (zob. postanowienie TK z dnia 19 października 2004 r., sygn. akt SK 13/03, *op. cit.*).

Jak podkreśla Lech Jamróz, „[n]aruszenie konstytucyjnych wolności lub praw oznacza *de facto* ingerencję w te prawa. Ingerencja winna przy tym posiadać cechy bezprawności lub bezpodstawności, gdyż wyłącznie taki rodzaj ingerencji uzasadnia ochronę wolności lub praw w trybie skargi konstytucyjnej. Skutkiem tego typu ingerencji musi być uszczerbek chronionych konstytucyjnie praw lub wolności skarżącego. Oznacza to, że dopuszczalność skargi konstytucyjnej zależy – co do zasady – także od tego, czy w wyniku zastosowania aktu normatywnego pogorszyła się sytuacja prawna skarżącego (w kontekście jego konstytucyjnych praw i wolności). Należy to rozumieć w ten sposób, że skarżący powinien w taki sposób uprawdopodobnić naruszenie swych konstytucyjnych wolności lub praw, by – w razie spełnienia pozostałych wymogów – Trybunał uznał skargę za dopuszczalną, tj. skierował do merytorycznego rozpoznania.”(*Skarga konstytucyjna. Wstępne rozpoznanie*, Wydawnictwo Temida 2, Białystok 2011, str. 192).

Nadanie biegu skardze konstytucyjnej w wyniku wstępnego rozpoznania, w trybie art. 49 w zw. z art. 36 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale

Konstytucyjnym, nie jest jednak wiążące dla składu rozpoznającego sprawę merytorycznie. Zgodnie z ustabilizowaną w tym zakresie linią orzecniczą Trybunału, kontrolowanie, czy nie zachodzi któraś z ujemnych przesłanek wydania wyroku, skutkujących obligatoryjnym umorzeniem postępowania, konieczne jest bowiem na każdym etapie postępowania. W szczególności Trybunał Konstytucyjny zobowiązany jest rozważyć, zgodnie z art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK, czy wydanie orzeczenia w toczącym się przed nim postępowaniu nie jest zbędne lub niedopuszczalne. W razie stwierdzenia negatywnej przesłanki procesowej postępowanie obligatoryjnie się umarza (zob. postanowienia TK z dnia 21 listopada 2001 r., sygn. akt K 31/01, OTK ZU nr 8/2001, poz. 264; z dnia 28 maja 2002 r., sygn. akt K 7/02, OTK ZU nr 3/A/2002, poz. 39; z dnia 27 stycznia 2004 r., sygn. akt SK 50/03, OTK ZU nr 1/A/2004, poz. 6; z dnia 14 grudnia 2004 r., sygn. akt SK 29/03, OTK ZU nr 11/A/2004, poz. 124; z dnia 30 maja 2007 r., sygn. SK 3/06, OTK ZU nr 6/A/2007, poz. 62).

Uwzględniając z jednej strony przedstawione powyższej przesłanki dopuszczalności skargi konstytucyjnej, z drugiej zaś zarzuty sformułowane przez Skarżącą oraz powołaną przez nią argumentację, mającą uzasadniać naruszenie przez kwestionowane regulacje jej konstytucyjnych praw i wolności, należy dojść do przekonania, że postępowanie w niniejszej sprawie podlega umorzeniu ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

Pierwszym zagadnieniem, które budzi w badanej sprawie zastrzeżenia, jest kwestia dopuszczalności niniejszej skargi w aspekcie wymogu uprawdopodobnienia stawianych zarzutów niekonstytucyjności.

W *petitum* skargi konstytucyjnej, Skarżąca zarzuciła niezgodność ze wskazanymi w nim wzorcami kontroli wszystkich przepisów powołanych przez

Sąd Najwyższy w postanowieniu przyznającym jej wynagrodzenie z tytułu pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Analiza uzasadnienia skargi wskazuje wszakże, iż nie zawiera ono żadnych argumentów na poparcie tych zarzutów w odniesieniu do zaskarżonych przepisów art. 618 § 1 pkt 11 k.p.k. oraz art. 29 ust. 1 ustawy – Prawo o adwokaturze.

Należy przy tym zwrócić uwagę, że zarzuty skargi dotyczą określonego wycinka rzeczywistości normatywnej odnoszącej się do zasad ustalenia wysokości wynagrodzenia adwokata z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Skarżąca nie kwestionuje bowiem zasady, że koszty takiej pomocy stanowią wydatki Skarbu Państwa i to Skarb Państwa przejmuje na siebie obowiązek ich ponoszenia. Problem konstytucyjny prezentowany w skardze odnosi się wyłącznie do kwestii wysokości stawek minimalnych za czynności adwokatów świadczących pomoc z urzędu oraz ograniczenia górnej granicy ich wynagrodzenia. Tymczasem, ani art. 618 § 1 pkt 11 k.p.k., który zawiera katalog wydatków Skarbu Państwa w postępowaniu karnym, ani art. 29 ust. 1 ustawy – Prawo o adwokaturze, który – jak podkreślił Sąd Najwyższy w uchwale siedmiu sędziów z dnia 25 lutego 1986 r. (sygn. akt VI KZP 49/85, OSNKW 1986, nr 9-10, poz. 65) – określa jedynie stosunek, jaki zachodzi między Skarbem Państwa a instytucją adwokatury po wyznaczeniu przez sąd adwokata do udzielenia pomocy prawnej z urzędu, kwestii tych nie dotyczy. Stwierdzić zatem należy, iż żaden z tych przepisów nie rzutował na sferę praw i wolności Skarżącej, w szczególności zaś na ustalenie wysokości przyznanego jej wynagrodzenia z tytułu udzielonej pomocy prawnej z urzędu. Okoliczności tych, jak już wspomniano, nie wykazała także Skarżąca.

Taka konstrukcja uzasadnienia skargi konstytucyjnej w omówionym zakresie z pewnością nie czyni zadość wymogom tego środka kontroli konstytucyjnej określonym w art. 47 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o TK, który – jak wcześniej podkreślono – stanowi, że skarga konstytucyjna winna wskazywać nie tylko, jakie prawa lub wolności, zdaniem skarżącego zostały naruszone, ale też

zawierać uzasadnienie co do sposobu naruszenia takiego prawa lub wolności. Oba te elementy stanowią szczególne cechy skargi konstytucyjnej, która inicjuje tak zwaną kontrolę konkretną, związaną z konkretną sprawą, zakończoną rozstrzygnięciem w sferze stosowania prawa. Brak jednego z nich prowadzi do niedopuszczalności wydania merytorycznego orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny. Wobec tego postępowanie w tym zakresie podlega umorzeniu na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

Kolejnym problemem, który wymaga rozstrzygnięcia w ramach zagadnień wstępnych, jest kwestia dopuszczalności badania w niniejszej sprawie zgodności z Konstytucją przepisów art. 29 ust. 2 ustawy – Prawo o adwokaturze i § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r., które nie zostały powołane w postanowieniu Sądu Najwyższego, a które, zdaniem Skarżącej, winny także być uznane za podstawę zapadłego w jej sprawie orzeczenia.

Jak to podkreślono wyżej, rozpoznając wniesioną skargę, stosownie do treści art. 79 Konstytucji, Trybunał Konstytucyjny jest obowiązany ustalić, czy na podstawie zaskarżonych przepisów sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o konstytucyjnych wolnościach, prawach lub obowiązkach skarżącego. Między normą będącą przedmiotem kontroli w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym a podstawą prawną ostatecznego orzeczenia musi zatem istnieć związek. Nie kształtuje się on jednak identycznie we wszystkich wypadkach skargi konstytucyjnej. Związek ten jest najściślejszy, gdy zarzut niekonstytucyjności dotyczy przepisów ustawy albo innego aktu normatywnego wprost powołanych w sentencji ostatecznego orzeczenia. Tego rodzaju sytuacje są typowe i należą do najczęstszych na tle praktyki Trybunału. Zdarza się także, że organ orzekający wykorzystuje jakąś normę, konstruując treść rozstrzygnięcia (co wynika z uzasadnienia orzeczenia i rekonstrukcji

rozumowania organu orzekającego), ale w sentencji wyraźnie jej nie powołał. W takim wypadku orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego przyjmuje, że istnieje wymagany przez art. 79 Konstytucji związek między orzeczeniem i przedmiotem kontroli konstytucyjności, jakkolwiek nie jest on wprost ujawniony w treści sentencji indywidualnego rozstrzygnięcia (zob. wyrok TK z dnia 23 marca 2010 r., sygn. akt SK 47/08, OTK ZU nr 3/A/2010, poz. 25 i powołane tam orzecznictwo). W wyroku z dnia 24 kwietnia 2007 r. (sygn. akt SK 49/05, OTK ZU nr 4/A/2007, poz. 39) Trybunał Konstytucyjny stwierdził wręcz, że „[w] gruncie rzeczy kwestią techniczną jest to, w jaki sposób proces analizy obowiązujących przepisów, który ostatecznie doprowadził sąd do konkluzji zawartej w wydanym orzeczeniu, zostanie w nim uzewnętrzniony w postaci podstawy prawnej rozstrzygnięcia. Sam fakt niepowołania konkretnego przepisu w sentencji czy nawet w uzasadnieniu wydanego rozstrzygnięcia nie przesądza o tym, że nie stanowił on podstawy wydanego orzeczenia w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji”.

W rozpatrywanej sprawie ostatecznym orzeczeniem jest postanowienie Sądu Najwyższego z dnia listopada 2013 r. (sygn. akt), mocą którego Sąd ten orzekł w przedmiocie wniosku Skarżącej o przyznanie wynagrodzenia za czynności wykonywane w charakterze obrońcy z urzędu. Sąd Najwyższy oparł swoje rozstrzygnięcie na art. 618 § 1 pkt 11 k.p.k. oraz art. 29 ust. 1 ustawy – Prawo o adwokaturze i § 14 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Niemniej kwestionowany przez Skarżącą przepis § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości, choć nie został powołany przez Sąd Najwyższy jako formalna podstawa rozstrzygnięcia, znalazł zastosowanie w wydaniu ostatecznego orzeczenia. Określa on bowiem maksymalną wysokość rzeczywistego wynagrodzenia adwokata z urzędu i zawiera odesłanie do przepisów zawartych w rozdziałach 3-5 rozporządzenia,

regulujących stawki minimalne za poszczególne czynności, w oparciu o które przyznawane jest adwokatowi wynagrodzenie.

Mając jednak na uwadze, że warunkiem koniecznym prowadzenia kontroli konstytucyjności w trybie skargi konstytucyjnej jest ściśle wskazanie normy zawartej w zakwestionowanym przepisie, która stanowiła podstawę rozstrzygnięcia, i w związku z którą doszło do uszczuplenia sfery praw i wolności skarżącego, należy rozważyć, czy § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości może być zakwestionowany w całości.

Zgodnie ze stanem faktycznym niniejszej sprawy, Sąd Najwyższy zasądził od Skarbu Państwa na rzecz Skarżącej kwotę zł, w tym 23% podatku VAT. Pozwala to na ustalenie, że na kwotę tę złożyła się stawka minimalna określona w § 14 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości (360 zł) oraz stawka podatku VAT wynikająca z § 2 ust. 1 tego rozporządzenia.

Oznacza to, że § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości nie znalazł zastosowania w tej części w jakiej stanowi o opłacie podwyższonej, tj. „nie wyższej niż 150 % stawek minimalnych”.

W konsekwencji, § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości może zostać poddany kontroli, w zakresie w jakim odsyła do § 14 ust. 4 pkt 2 tego rozporządzenia określającego opłatę w wysokości stawki minimalnej.

Uznać zatem należy, iż pomimo niepowołania zakwestionowanego przepisu w sentencji wydanego rozstrzygnięcia ani w jego uzasadnieniu, istnieje wymagany przez art. 79 Konstytucji związek między orzeczeniem i zakwestionowanym przepisem, a co za tym idzie, może stanowić on przedmiot kontroli konstytucyjności w niniejszej sprawie, jednakże jedynie w przedstawionym wyżej zakresie.

Jeśli zaś chodzi o art. 29 ust. 2 ustawy – Prawo o adwokaturze, to jest on typowym przepisem upoważniającym do wydania aktu wykonawczego. Nie

zawiera zatem własnej treści normatywnej w tym znaczeniu, że nie tworzy konstytucyjnych praw i wolności.

Jednakże art. 29 ust. 2 ustawy – Prawo o adwokaturze uzyskuje sens merytoryczny w połączeniu z przepisami aktu wykonawczego wydanego na jego podstawie.

Pozwala to przyjąć, że chociaż art. 29 ust. 2 ustawy – Prawo o adwokaturze nie stanowił bezpośredniej podstawy orzeczenia wydanego w sprawie Skarżącej, to poprzez przyjęcie, iż podstawą rozstrzygnięcia był także § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości, wydany na jego podstawie, znalazł pośrednie zastosowanie.

Mając zaś na uwadze, że Skarżąca wywodzi naruszenie swoich praw i wolności z faktu wykroczenia przepisów rozporządzenia poza upoważnienie ustawowe, powołanie art. 29 ust. 2 ustawy – Prawo o adwokaturze jako przepisu związkowego należy uznać za dopuszczalne.

W związku z powyższym przyjąć należy, iż zakres zaskarżenia w sprawie zainicjowanej przedmiotową skargą obejmuje ostatecznie § 14 ust. 4 pkt 2 i § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w zakresie, w jakim w jakim odsyła do § 14 ust. 4 pkt 2 tego rozporządzenia określającego opłatę w wysokości stawki minimalnej w zw. z art. 29 ust. 2 ustawy – Prawo o adwokaturze.

Wzorcami kontroli konstytucyjności zaskarżonych przepisów, z którymi mogą one być badane w postępowaniu inicjowanym skargą konstytucyjną, Skarżąca uczyniła: art. 2 Konstytucji, wyrażający generalną zasadę demokratycznego państwa prawnego; art. 31 ust. 3 Konstytucji, stanowiący, iż ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych praw i wolności mogą

być ustanawiane tylko w ustawie; art. 45 ust. 1 Konstytucji, zgodnie z którym każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny i bezstronny sąd; art. 64 ust. 1 Konstytucji, gwarantujący każdemu ochronę prawa własności, innych praw majątkowych oraz prawa dziedziczenia, a także art. 92 ust. 2 Konstytucji, określający warunki wydawania przez uprawnione organy rozporządzeń wykonawczych do ustaw. Co prawda w *petitum* skargi konstytucyjnej wzorce kontroli zostały ujęte zostały zbiorczo w odniesieniu do wszystkich zaskarżonych przepisów, to jednak z jej uzasadnienia wynika, że wzorcami kontroli dla § 14 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości są art. 64 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 31 ust. 3 oraz art. 2 Konstytucji, a dla § 19 pkt 1 tego rozporządzenia i art. 29 ust. 2 ustawy – Prawo o adwokaturze wzorcem kontroli jest ponadto art. 92 ust. 1 Konstytucji.

Określenie przedmiotu skargi konstytucyjnej i wskazanie wzorców kontroli nie jest jednakże wystarczające dla stwierdzenia, że spełnione zostały przesłanki dopuszczalności jej rozpoznania przez Trybunał Konstytucyjny. Konieczne jest bowiem, jak podkreślono to wcześniej, uzasadnienie postawionych zarzutów, co oznacza przywołanie relewantnej argumentacji, która – przynajmniej potencjalnie – może uzasadniać przełamanie domniemania konstytucyjności przepisów prawa ustanowionych zgodnie z obowiązującą procedurą legislacyjną (art. 47 ust. 1 pkt 3 ustawy o TK). W związku z tym należy zbadać, czy skarga konstytucyjna w niniejszej sprawie czyni za dość temu wymogowi.

Jeśli chodzi o pierwszy zarzut dotyczący niezgodności § 14 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z art. 64 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 31 ust. 3 oraz art. 2 Konstytucji, to Skarżąca praktycznie nie uzasadniła na czym miałyby polegać jego niekonstytucyjność. W uzasadnieniu skargi można odnaleźć jedynie stwierdzenie, iż „Minister Sprawiedliwości wprowadził bardzo

niskie stawki minimalne” (str. 10 uzasadnienia), jednakże Skarżąca w żaden sposób nie wykazała dlaczego stawka minimalna określona w § 14 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości narusza wskazane wzorce konstytucyjne. Zauważyć przy tym należy, iż stawka ta określona została w oparciu o upoważnienie zawarte w art. 16 ust. 3 ustawy – Prawo o adwokaturze, którego Skarżąca nie kwestionuje, podkreślając, że „zawiera wytyczne, co do zasad określania stawek minimalnych”.

Mając powyższe na uwadze, należy dojść do wniosku, że w odniesieniu do zarzutu niezgodności § 14 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z art. 64 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 31 ust. 3 oraz art. 2 Konstytucji nie został spełniony przez Skarżącą wymóg wskazania sposobu naruszenia przez kwestionowaną regulację jej konstytucyjnych praw i wolności oraz uzasadnienia zarzutu jej niezgodności ze wskazanymi unormowaniami konstytucyjnymi. W związku z tym uznać należy, iż postępowanie co do tego zarzutu podlega umorzeniu z uwagi na niedopuszczalność wydania wyroku.

Kolejny zarzut skargi, dotyczący niezgodności § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z art. 64 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 31 ust. 3 oraz art. 2 Konstytucji, jest stosunkowo najobszerniej uzasadniony (choć dotyczy to jedynie trzech pierwszych wzorców kontroli). Zwrócić wszakże należy uwagę, że argumentacja uzasadnienia skargi dotycząca niekonstytucyjności tego przepisu dedykowana jest tej jego części, która w sprawie Skarżącej nie miała zastosowania. Jak bowiem wykazano wcześniej, Sąd Najwyższy, stosując § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości, nie skorzystał z przewidzianej w tym przepisie możliwości podwyższenia opłaty należnej Skarżącej z tytułu udzielonej pomocy prawnej z urzędu, a jedynie z odesłania do przepisów określających stawki minimalne za poszczególne czynności adwokackie. W tym zaś zakresie uzasadnienie skargi konstytucyjnej nie zawiera żadnego wyводу, który dowodziłby niezgodności zaskarżonego przepisu z powołanymi w *petitum*

normami konstytucyjnymi, tym bardziej, że Skarżąca odesłania tego nie kwestionuje.

W tej sytuacji należy stwierdzić, że jeśli chodzi o zarzut naruszenia art. 64 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 31 ust. 3 oraz art. 2 Konstytucji przez zaskarżony § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w zakresie, w jakim jego badanie jest dopuszczalne, skarga konstytucyjna nie zawiera uzasadnienia i nie wskazuje dowodów na jego poparcie. W pozostałym zakresie zaś, do którego odnosi się uzasadnienie, badanie tego zarzutu w postępowaniu inicjowanym skargą konstytucyjną jest niedopuszczalne, bowiem norma prawna, której zgodność z powołanymi wzorcami kontroli kwestionuje skarga, nie miała zastosowania w sprawie Skarżącej.

W związku z powyższym postępowanie co do tego zarzutu także podlega umorzeniu z uwagi na niedopuszczalność wydania wyroku.

Ostatnim kwestionowanym przepisem jest art. 29 ust. 2 ustawy – Prawo o adwokaturze, któremu Skarżąca zarzuciła brak wytycznych co do treści wydanego na jego podstawie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r., i tym samym niezgodność z art. 92 ust. 1 Konstytucji.

Jak wspomniano już wcześniej, art. 29 ust. 2 ustawy – Prawo o adwokaturze jest przepisem zawierającym upoważnienie do wydania rozporządzenia i jako taki może być poddany kontroli w toku postępowania inicjowanego skargą konstytucyjną jedynie w związku z przepisami wydanego na jego podstawie rozporządzenia.

Trybunał Konstytucyjny przyjmuje w swoim orzecznictwie, że derogacja przepisu upoważniającego do wydania aktu wykonawczego powoduje, iż „traci moc również akt wykonawczy wydany na podstawie tego przepisu” (zob. m.in. wyroki TK: z dnia 28 czerwca 2000 r., sygn. akt K 34/99, OTK ZU nr 5/2000, poz. 142; z dnia 31 marca 2009 r., sygn. akt K 28/08, OTK ZU nr 3/A/2009, poz. 28; z dnia 11 lutego 2010 r., sygn. akt K 15/09, OTK ZU nr 2/A/2010,

poz. 11). Stąd stwierdzenie przez Trybunał Konstytucyjny niekonstytucyjności delegacji ustawowej powoduje „konsekwencje – co zrozumiałe – także w stosunku do ściśle powiązanego z nią rozporządzenia wykonawczego do ustawy. Nie może bowiem funkcjonować w obrocie prawnym rozporządzenie wykonawcze do ustawy nie mające «punktu zaczepienia» w ustawie” (wyrok TK z dnia 12 września 2006 r., sygn. akt K 55/05, OTK ZU nr 8/A/2006, poz. 104). Zatem ewentualne stwierdzenie niekonstytucyjności art. 29 ust. 2 ustawy – Prawo o advokaturze mogłoby jedynie spowodować odpadnięcie podstawy prawnej obowiązywania rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości zawierającego kwestionowany § 19 pkt 1, w tej części w jakiej znalazł on zastosowanie w sprawie Skarżącej.

Powyższe ustalenie nie przesądza jednak dopuszczalności merytorycznego rozpatrzenia skargi konstytucyjnej, która zainicjowała postępowanie w niniejszej sprawie. Należy bowiem pamiętać o konieczności właściwego uzasadnienia stawianego w skardze konstytucyjnej zarzutu i wykazania, że zastosowana norma prawna bezpośrednio określiła sytuację prawną skarżącego w chwili wydania ostatecznego orzeczenia.

Wypada przypomnieć, że badanie przez Trybunał Konstytucyjny zarzutu pominięcia w upoważnieniu ustawowym wytycznych co do treści rozporządzenia ograniczać się może jedynie do dwóch kwestii. Po pierwsze, do ustalenia, czy w ustawie zawarto w ogóle jakieś wytyczne, gdyż ich całkowity brak stanowi oczywistą obrazę art. 92 ust. 1 Konstytucji. Po drugie, do ustalenia, czy sposób zredagowania wytycznych pozostaje w zgodzie z ogólnymi zasadami wyłączności ustawy i nakazami, by pewne kwestie były regulowane w całości w ustawie. Trybunał Konstytucyjny przyjmuje w swoim orzecznictwie, że „wytyczne” nie muszą być zawarte w przepisie formułującym upoważnienie do wydania rozporządzenia, lecz „możliwe jest też ich pomieszczenie w innych przepisach ustawy, o ile tylko pozwala to na precyzyjne zrekonstruowanie treści tych wytycznych. Jeżeli jednak

rekonstrukcja taka okaże się niemożliwa, to przepis zawierający upoważnienie będzie musiał zostać uznany za wadliwy konstytucyjnie” (wyrok TK z dnia 26 października 1999 r., sygn. akt K 12/99, OTK ZU nr 6/1999, poz. 120).

Skarżąca podniosła zarzut, że art. 29 ust. 2 ustawy – Prawo o adwokaturze nie zawiera wytycznych dla Ministra Sprawiedliwości co do wysokości wynagrodzenia z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu oraz co do wysokości górnej granicy tego wynagrodzenia, skutkiem czego Minister określił ją arbitralnie na poziomie 150 % stawki minimalnej.

Odnosząc się do pierwszej kwestii, to jest braku w art. 29 ust. 2 ustawy – Prawo o adwokaturze wytycznych co do wysokości stawek minimalnych za pomoc prawną udzieloną z urzędu, stwierdzić należy, iż kwestia ta nie budzi wątpliwości. Przepis ten bowiem nie zawiera w ogóle upoważnienia do odrębnego uregulowania wysokości stawek minimalnych, albowiem upoważnienie do ich określenia zawiera art. 16 ust. 3 ustawy – Prawo o adwokaturze. Z kolei wytyczną wskazaną w art. 29 ust. 2 tej ustawy, nakazującą „uwzględnienie sposobu ustalania (...) kosztów”, należy odczytywać w powiązaniu z wytycznymi zawartymi w art. 16 ust. 3 ustawy – Prawo o adwokaturze. Nieuprawnione jest zatem twierdzenie Skarżącej, że wytycznych tych nie można odczytać z art. 16 ust. 3 ustawy – Prawo o adwokaturze, gdyż przepis ten odnosi się wyłącznie do opłat za czynności adwokackie z tytułu umownego świadczenia pomocy prawnej. Tezy tej Skarżąca nie poparła pogłębioną analizą stanu prawnego, zwłaszcza że w sprawie Skarżącej Sąd Najwyższy zastosował stawkę minimalną określoną w rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 16 ust. 3 ustawy – Prawo o adwokaturze. Brak wskazania przekonujących argumentów, które przemawiałyby za trafnością podnoszonego zarzutu powoduje, że Skarżąca nie spełniła wymogów określonych w art. 47 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o TK, co skutkuje niedopuszczalnością jej rozpoznania w tym zakresie.

Odnosząc się z kolei do drugiej kwestii, to jest braku wytycznych w kwestionowanym przepisie odnośnie do określenia maksymalnej wysokości opłat za nieopłaconą pomoc prawną udzieloną z urzędu ponoszonych przez Skarb Państwa, należy odwołać się do tej części niniejszego stanowiska, w której wykazano, że norma prawna zawarta w § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości nie miała w tej części zastosowania w sprawie Skarżącej, na kanwie której wystąpiła ze skargą konstytucyjną. Skutkiem takiego ustalenia było stwierdzenie niedopuszczalności badania konstytucyjności wymienionego przepisu w tym zakresie. Skoro zaś za niedopuszczalne uznać należy badanie zgodności z Konstytucją normy wynikającej z tego przepisu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości, to tak samo ocenić należy dopuszczalność badania w tym zakresie, w ramach niniejszej skargi konstytucyjnej, konstytucyjności przepisu ustawowego zawierającego upoważnienie do jego wydania. Konstatacja ta zaś implikuje stwierdzenie, iż postępowanie także w tym zakresie podlega umorzeniu ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

W związku z tym wnoszę jak na wstępie.

z upoważnienia
Prokuratora Generalnego

Robert Hornand
Zastępca Prokuratora Generalnego